

**Mark REGNERUS, *The Future of Christian Marriage*,
New York, Oxford University Press, 2020, 268 str.**

Blanka Munjin
bmunjin@unicath.hr

The Future of Christian Marriage nova je knjiga američkog sociologa Marka Regnerusa, profesora na Sveučilištu Texas u Austinu i višeg suradnika na Institutu za proučavanje obitelji i kulture u Austinu. Autor je dosad objavio tri autorske knjige¹ i četrdesetak radova iz područja braka, obitelji, religioznosti i seksualnosti. Kao i prethodne tri autorove knjige, i ova je objavljena u izdanju Oxford University Pressa.

Autor u njoj donosi rezultate svog istraživanja o stavovima mladih kršćana o braku, poteškoćama u pronalasku bračnog partnera te izazovima, preprekama i nedoumicama vezanima za odluku o ulasku u brak. Istraživanje je provedeno u razdoblju između rujna 2016. i listopada 2017. putem 190 dubinskih intervjua s mladim pripadnicima različitih kršćanskih denominacija (evangelicima, katolicima, pentekostalcima i pravoslavicima) u sedam država – Libanonu, Meksiku, Nigeriji, Poljskoj, Rusiji, Sjedinjenim Američkim Državama i Španjolskoj. Cilj je knjige, kako sam autor navodi, »razumjeti izazove s kojima se kršćani suočavaju na današnjem 'bračnom tržištu'«.

Knjiga je podijeljena na sedam poglavlja koja nose naslove *Introduction, From Foundation to Capstone, Men and Women, Sex, Uncertainty, Revitalizing Christian Marriage* i *The Future of Christian Marriage*. Na kraju knjige nalaze se dodaci s analizama podataka istraživanja i upitnikom te bilješke i indeks pojmova.

Sva su poglavlja identično organizirana i podijeljena na kraća potpoglavlja u okviru kojih se obrađuje neki aspekt glavne teme na temelju odgovora ispitanika, dosadašnjih socioloških spoznaja, statističkih podataka i vlastitih promišljanja autora. Osim posljednjeg, svako poglavlje započinje pričom o životnoj situaciji nekog od ispitanika te završava kratkim zaključkom.

¹ Mark REGNERUS, *Forbidden Fruit. Sex & Religion in the Lives of American Teenagers*, New York, Oxford University Press, 2007; Mark REGNERUS, Jeremy UECKER, *Premarital Sex in America. How Young Americans Meet, Mate and Think about Marrying*, New York, Oxford University Press, 2011; Mark REGNERUS, *Cheap Sex. The Transformation of Men, Marriage, and Monogamy*, New York, Oxford University Press, 2017.

Tako se na početku uvodnog poglavlja (*Introduction*, 1-19) nalazi priča Evgenija, 30-godišnjeg ispitanika iz Moskve koji već iza sebe ima iskustvo 10-godišnjeg braka, ali i razvoda. Njegovim odgovorima autor uvodi čitatelja u promjene koje su zahvatile kršćanski brak, a koje su povezane sa širim društvenim promjenama – poput ekonomskih promjena i sekularizacije.

Uzimajući u obzir različitosti razumijevanja pojma kršćanskog braka među pojedincima i kršćanskim denominacijama i zajednicama (a što dolazi do izražaja i u odgovorima ispitanika), autor pojam *kršćanski brak* definira općenito i jednostavno kao »brak između kršćana«. Autor u ovom poglavlju, također, definira istraživačka pitanja i korištenu metodologiju te donosi podatke i analizu trendova vezanih za brak u različitim državama svijeta.

Drugo poglavlje, *From Foundation to Capstone* (20-50), bavi se shvaćanjem braka u kršćanskoj tradiciji – najprije novostima koje je kršćanstvo donijelo u razumijevanju braka i veze među supružnicima u odnosu na starozavjetnu tradiciju, a potom i postupnim promjenama u shvaćanju kršćanskog braka započetim protestantskom reformacijom. Autor u tom kontekstu postavlja pitanje *što je brak* za današnje kršćane, donosi odgovore ispitanika te nudi čitatelju vlastita zapažanja i zaključke.

U navedenom poglavlju autor iznosi i ključnu tezu knjige – da se današnje promjene na području braka mogu svesti na promjenu u dominantnom shvaćanju braka – od shvaćanja braka kao »temelja« (engl. *foundation*) k shvaćanju braka kao »konačnog postignuća« (engl. *capstone*). Prvo shvaćanje podrazumijeva rano stupanje u brak koji je za mladi par temelj na kojem će oni zajednički graditi i ostvarivati zajedničke životne ciljeve, dok druga perspektiva brak vidi kao neku vrstu krunskog životnog postignuća koje dvije osobe teže ostvariti u životu – nakon što su se zasebno ostvarile u drugim područjima – npr. razvile su vlastite karijere, stekle su određenu ekonomsku/egzistencijalnu sigurnost.

U trećem poglavlju *Men and Women* (51-85) autor se bavi promjenama spolnih uloga žena i muškaraca i izazovima koje donosi zaposlenost oba supružnika, promjenama u očekivanjima od supružnika, ponajprije u pogledu ekonomskog doprinosa kućanstvu, razvoju karijera te podjeli uloga i poslova u kućanstvu koja u modernim zapadnim društvima postaje fleksibilnija te zahtijeva pregovaranje i dogovor među supružnicima. Autor donosi razmišljanja ispitanika o ovim temama te se dotiče i s njima povezanih pitanja – od suočavanja s ekonomskom nesigurnošću, visokih očekivanja vezanih za životni standard u braku te željenog broja djece među mladim kršćanima. Autor na kraju poglavlja zaključuje da se broj sklopljenih brakova smanjuje jer se smanjuje interes mladih za ono što brak jest – »razmjena resursa između muža i žene (u seksualnoj zajednici)« koju prate četiri ključna očekivanja – totalitet, trajnost, vjernost i djeca (77).

Četvrto poglavlje *Sex* (86-125) započinje izlaganjem o neuspjehu seksualne revolucije u sovjetskoj Rusiji 1920-ih godina te posljedicama tadašnje liberali-

zacije u području spolnog ponašanja i braka (ponajprije liberalizacije razvoda i izjednačavanja braka i kohabitacije).

Ovdje autor uvodi koncept »jeftinog seksa« (engl. *cheap sex*), o kojem je već detaljno pisao u svojoj knjizi iz 2017. godine,² a kojim objašnjava da je seks »jeftin« kada je muškarcima lako dostupan, odnosno kada »žene očekuju malo od muškaraca u zamjenu za seks i kada muškarci ne moraju ulagati puno vremena, pažnje, resursa, priznanja ili vjernosti u zamjenu za seksualno iskustvo« (91). U navedeni pojam ulaze i prakse poput nalaženja seksualnih partnera putem *dating* aplikacija ili pak korištenje pornografije. Autor navodi da je zbog pada »cijene seksa« (93), laka dostupnost seksualnog iskustva utjecala na broj sklopljenih brakova.

U poglavlju *Uncertainty* (126-160) raspravlja se o kohabitaciji kao sve češćem obliku zajedničkog života mladih parova, uključujući i kršćanske parove, ali i kao načinu suočavanja s brojnim nesigurnostima, od egzistencijalne nesigurnosti do bračnog neuspjeha. Autor raspravlja i o statusu i problematici kohabitacije u kontekstu kršćanskog shvaćanja braka i zajedničkog života muškarca i žene.

Nakon iznošenja problema, izazova i društvenih promjena s kojima se suočavaju mladi kršćani u prvih pet poglavlja, autor u predzadnjem poglavlju nudi nekoliko načina kako potaknuti mlade kršćane na brak, a do kojih je došao na temelju intervjua koje je proveo te vlastitog višegodišnjeg istraživačkog iskustva i prikupljenih spoznaja o braku, dok u posljednjem poglavlju donosi glavne zaključke o statusu braka u modernom društvu, osobito kršćanskog braka, te iznosi predviđanja o njegovoj budućnosti i daljnjim društvenim trendovima vezanima za brak.

Autor se u knjizi dotiče i otvoreno raspravlja o brojnim aktualnim, izazovnim, ali i teškim temama za današnje kršćanske zajednice i crkve te pruža brojne prilike za promišljanje o promjenama na području (kršćanskog) braka i njihovim društvenim implikacijama i posljedicama.

Zahvaljujući pristupačnom i ležernom stilu kojim je knjiga pisana te stalnim izmjenama prikaza odgovora ispitanika, socioloških objašnjenja i komentara autora, ova knjiga predstavlja koristan izvor socioloških uvida u različite aspekte promjena koje su se dogodile u području braka i obitelji, kao i u stavove mladih kršćana o braku, ne samo za one kojima je to područje znanstvenog interesa, već i za one koji se u svom profesionalnom radu i praksi bave mladima – od pripreme mladih za brak i organizacije drugih formativnih i edukacijskih sadržaja za mlade, do kreiranja i predlaganja demografskih politika i politika za mlade.

² Mark REGNERUS, *Cheap Sex. The Transformation of Men, Marriage, and Monogamy*, New York, Oxford University Press, 2017.